

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maand overzicht no. 9 - 1970

(Tijdvak 1-9-1970 t/m 30-9-1970)

I N H O U D

No. 1.023.622

blz.

I. Het extremisme in Nederland

De relatie van de CPN tot de internationale communistische beweging	1
Bemoeienis van KEN(ML) en CPN met havenstaking	1
De samenstelling van de colleges van B&W	4
Viering 25-jarig bestaan ANJV	5
Anarchisme	6
Ontwikkelingen binnen de Bond voor Dienstplichtigen	10

II. Ontwikkelingen in de internationale
communistische beweging

Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in de communistische beweging in de laatste weken	14
---	----

HET EXTREMISME IN NEDERLAND

De relatie van de CPN tot de internationale communistische beweging

De nog altijd zeer invloedrijke oud-voorzitter van de CPN, S. de GROOT, heeft begin september een bezoek gebracht aan Parijs en daar gesproken met de Noord-Vietnamese delegatie bij de Parijse vredesbesprekingen. Op 21 september namen de heren de GROOT en WOLFF - de laatste hoofdredacteur van "De Waarheid" - deel aan de in Londen gehouden conferentie van West-Europese partijen, waarover elders in dit overzicht wordt gesproken.

Kennelijk wil de partij-leiding het isolement waarin zij zelf, uit angst voor beïnvloeding door andere, vooral Oost-Europese CP-en, de CPN sedert 1963 heeft gebracht, geleidelijk aan verbreken. Haar publicaties in "De Waarheid" (met o.a. een meer positieve benadering van de Sowjet-Unie en met een andere opstelling t.a.v. de situatie in het Midden-Oosten) en de uitbreiding van de contacten met andere communistische partijen, geven hiervan althans blijk. Het is eveneens duidelijk dat de CPN-leiding hierbij echter wil voorkomen de indruk te wekken zich volledig aan de standpunten van de CPSU te conformeren. De verwachting is dat de CPN er langzaam toe zal overgaan in de internationale communistische beweging haar partij weer mee te blazen door deel te nemen aan die conferenties, waarop de CPSU niet zeer nadrukkelijk haar stempel drukt. Van genormaliseerde betrekkingen zal echter moeilijk sprake zijn zolang voor enkele hete hangijzers in de verhouding tussen CPN en CPSU (de kwestie Tsjechoslowakije, waarin volgens de CPSU door de CPN geen juist standpunt is ingenomen; het verschil in opvatting over de Vereniging Nederland-USSR; de memoires van de GROOT, die volgens de CPSU verdraaiingen bevatten met betrekking tot de economische situatie in de Sowjet-Unie) geen oplossing is gevonden.

Bemoeienis van KEN(ML) en CPN met havenstaking

Tijdens de stakingen in het Rotterdamse havengebied heeft de pro-Chinese Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland (Marxistisch-Leninistisch) van de haar geboden gelegenheid gebruik gemaakt om de lijn met betrekking tot het bedrijfswerk, zoals die op het tweede

congres in januari j.l. was vastgelegd, in praktijk te brengen. Op dat congres is besloten dat "de politieke lijn" van de KEN(ML) zal bestaan uit massawerk in bedrijven door middel van werkgroepen, in buurten door middel van de Bond van Huurders en Woningzoekenden, onder studenten met behulp van de Marxistisch-Leninistische Studentenbond en onder de jeugd o.m. via de Rode Jeugd.

De KEN(ML) acht zich verplicht de belangen van de arbeidersklasse te behartigen door op de bres te staan tegen alle verschijningsvormen van uitbuiting en onrecht in de bedrijven. Voor de praktijk houdt dit in dat leden van de KEN gaan werken in bedrijven en daar een kleine groep bedrijfsarbeiders rond zich verzamelen, opdat agitatiepunten aan het licht komen die, met inschakeling van studenten en jeugd tot massale vormen van verzet kunnen leiden. Met deze methode heeft de KEN(ML) in Nijmegen en Amsterdam reeds enige ervaring opgedaan.

In Rotterdam was men echter nog niet zo ver. Het werken in bedrijven door KEN-leden of MLS-studenten was daar nog vrijwel niet van de grond gekomen, hetgeen ook moge blijken uit het feit, dat tijdens de grote staking in de Rotterdamse haven uit Amsterdam, Tilburg en Nijmegen KEN-leden opgeroepen moesten worden om de Rotterdamse afdeling te assisteren. Dat de rol van de KEN(ML) in de staking niet het resultaat was van een zorgvuldig opgezet plan de campagne, blijkt eveneens uit de tijd die verstreek tussen het begin van de staking en het optreden van het door de KEN(ML) geïnspireerde Comité Arbeidersmacht Rotterdamse Haven. Een poging om in Amsterdam een staking te doen uitbreken, waartoe het Landelijk Comité, dat voornamelijk uit Rotterdamers bestaat, naar aanleiding van het succes in Rotterdam aan de Amsterdamse KEN-afdeling opdracht gegeven had, mislukte volledig en heeft intussen geleid tot een gespannen verhouding tussen beide groepen.

De pogingen van de CPN om greep op de stakers te krijgen hebben in de eerste dagen van de staking, toen het district Rotterdam er alleen voorstond, weinig resultaat opgeleverd. In een later stadium, toen het Comité Arbeidersmacht Rotterdamse Haven aan invloed won, heeft de landelijke leiding van de CPN zich grote moeite gegeven deze invloed van de KEN(ML) te bestrijden en pogingen gedaan zelf de stakings-

beweging in handen te krijgen of deze terug te leggen in de handen van de vakbonden. In opdracht van de dagelijkse leiding van de CPN, is "stakingsadviseur" MEIS naar Rotterdam gereisd, waar hij, steunend op een intussen in het leven geroepen Bedrijven-commissie, een program van eisen formuleerde dat gematigder was dan dat van de "Arbeidersmacht", doch verder ging dan de wensen van de vakbonden. In "De Waarheid" maakte de CPN na het optreden van MEIS met voldoening melding van de uitschakeling van "de Arbeidersmacht" - "de stoorzender-tjes van de ondernemers" - en van het herstel van de eenheid onder de arbeiders.

Aangenomen mag worden dat het inzetten van MEIS in Rotterdam een uiterste poging was van de CPN om alsnog, na het falen van de Rotterdamse districtsleiding, het Comité Arbeidersmacht buiten spel te zetten. In "De Waarheid" heeft de CPN het, wellicht ook om redenen van partij-politiek, doen voorkomen alsof de arbeiders er zelf toe kwamen zich aaneen te sluiten, waarbij MEIS slechts fungeerde als de man die de eisen van de arbeiders formuleerde.

In overeenstemming met het partijscholingsboek "Wat is historisch materialisme", waarin uitdrukkelijk wordt gesteld dat "de resultaten van economische strijd niet van lange duur kunnen zijn als zij niet door politieke successen verankerd worden", legt de partij in redevoeringen van partijgenoten en in artikelen die na de afsluiting van de staking in het partijdagblad verschenen zijn, de nadruk op de noodzaak van het binnenhalen van de politieke winst, die in versterking van de partij tot uitdrukking zal moeten komen.

De samenstelling van de colleges van B & W

De in juni j.l. gekozen gemeenteraden zijn op 1 september voor het eerst in vergadering bijeengekomen om uit hun midden de nieuwe colleges van B & W te vormen. In de nieuwe colleges is de CPN met twintig wethouders vertegenwoordigd; een aanzienlijk groter aantal dan in de voorafgaande periode toen de CPN slechts wethouders had in Amsterdam (1), Beerta (2), Finsterwolde (2), Bellingwolde (1) en Muntendam (1).

In de volgende plaatsen worden nu wethouderszetels bezet door CPN-leden:

Amsterdam

Beerta

Finsterwolde

Groningen

Zaandam

Schiedam

Wormerveer

Koog a/d Zaan

Oostzaan

Winschoten

Oude Pekela

Bellingwolde

Termunten

Scheemda

Hoogezand

Nieuwe Schans

Purmerend

Zoals reeds was vastgesteld in de op het 23e partijcongres goedgekeurde discussiegrondslag, heeft de CPN zich tijdens de beraadslaging over de samenstelling ^{van} de colleges op het standpunt gesteld dat "de colleges van B & W een zo goed mogelijke afspiegeling van de gemeenteraad moeten zijn".

CPN-wethouders zullen bij hun standpunt-bepaling altijd eerst overleg moeten plegen met hun partij-achterban. In "De Waarheid" van 3-9-1970 zet de partij zich nog eens af tegen "de propagandisten van de meerderheids- en programcolleges", die "de posities en de rechten van de gemeenteraad" ondergraven en die "ook nog proberen de wethouders te scheiden van hun fractie". Als bezwaar van een programcollege ziet de CPN verder "dat in gemeenten, waar rechtse partijen in de gemeenteraad de meerderheid vormen, het dagelijksbestuur volledig aan deze rechtse partijen wordt overgelaten".

De versterking van de positie van de CPN in de wethouderscolleges is vooral naar voren gekomen in Amsterdam, waar naast de heer A. VERHEIJ (sport- en jeugdzaken en vervoers- en gezondheidswezen) nu ook Drs R. van der V zal optreden als communistisch wethouder, belast met de portefeuille van onderwijs.

Viering 25-jarig bestaan ANJV

Het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV), in 1945 officieel opgericht op de 15e juni, herdenkt binnenkort zijn 25 jarig bestaan met een landelijke manifestatie in Amsterdam. Op zaterdag 24 oktober viert de jongerenorganisatie van de CPN daar feest in het oude RAI-gebouw.

Op het programma staan onder meer sportwedstrijden, een "bewegingsspel", een "paint-in" en discussiebijeenkomsten over verschillende politieke onderwerpen.

Het program voor de zaterdagavond voorziet in een fakkeloptocht door Amsterdam, uitlopend in een demonstratieve bijeenkomst in de (oude) RAI. De avond wordt besloten met een "popfestival".

De fakkeloptocht door Amsterdam en de demonstratieve avond-bijeenkomst zijn in de eerste plaats bedoeld als manifestaties van de eenheid van werkende, studerende en dienstplichtige jongeren, in de tweede plaats als blijk van solidariteit met "de onderdrukte volkeren" van Indochina en Indonesië. Ter ondersteuning daarvan hoopt men in de RAI een delegatie te ontvangen van het communistische "Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam".

ANARCHISME

Ontwikkelingen rond het blad "Recht voor Allen".

In september 1952 ontstond, uit een fusie tussen de "Nederlandse Bond van Vrije Socialisten" (op haar beurt voortgekomen uit de Rudolf Rocker Stichting) en de "Vrije Socialisten Vereniging", de "Federatie van Anarchisten in Nederland" (FAN). Het orgaan van deze nieuwe groepering werd het weekblad "Recht voor Allen".

De verwachting, dat de fusie een opbloei en versterking van de anarchistische beweging in Nederland ten gevolge zou hebben, werd niet bewaarheid. Niet in de laatste plaats door het ontstaan van interne meningsverschillen liep het aantal abonnees van "Recht voor Allen" sterk terug, zo zelfs, dat men in 1954 overwoog de FAN op te heffen.

Zover kwam het echter niet. Door een aantal tactische manoeuvres - onder meer een naamsverandering van de FAN in "Federatie van Vrije Socialisten" (FVS) - trachtte men de beweging nieuw leven in te blazen, hetgeen inderdaad een kortstondige toename van het aantal abonnees op "Recht voor Allen" tot gevolg had. Tussen de jaren 1957-1965 daalde dit evenwel weer tot ca. 400.

De doelstellingen van de FVS waren nauw verbonden met de geweldloze traditie van Bart de Li *) De Federatie ontplooidde haar grootste activiteit dan ook op het terrein van de principiële - zij het politiek en niet godsdienstig gemotiveerde - dienstweigering. Hoewel de FVS de huidige maatschappijvorm radikaal verwierp - en daarvan ook herhaaldelijk blijk gaf - wees zij het gebruik van geweld als middel om haar doel te bereiken af; een doel, dat globaal kon worden omschreven als een "vrije" (=staatloze) maatschappij, waarin het privé-eigendom niet meer zal bestaan en de produktiemiddelen gemeenschappelijk bezit zullen zijn.

*) Bartholomeus de Li (1883-1938). Dominee en fel anti-militarist. Tijdens de eerste wereldoorlog was hij één der stuwende krachten in de Nederlandse vredesbeweging. Schrijver van o.a. het boek "Vrede als daad". Hij was een bewonderaar van de (geweldloze) ideeën van Tolstoy en Ghandi.

In sociologisch opzicht vertoonde het ledenbestand van de FVS enkele opvallende verschillen met de abonnees van het "concurrerende" anarchistische blad "De Vrije". De lezers van "Recht voor Allen" waren voornamelijk geconcentreerd in het Noorden van Nederland en in Amsterdam, de lezers van "de Vrije" waren geografisch meer verspreid. De meeste abonnees van "Recht voor Allen" waren bovendien ouderen, met een beperkte schoolopleiding, onder de lezers van "De "rije" trof men daarentegen relatief vrij veel studenten aan.

De FVS ontplooidde slechts weinig activiteiten. Wel werden er regelmatig congressen gehouden en organiseerde men financiële steunacties teneinde het voortbestaan van "Recht voor Allen" weer voor enige tijd zeker te stellen. Het bekendst waren de jaarlijkse zogenaamde Pinksterlanddagen, die in Appelscha werden gehouden op het kampeerterrein van de "Stichting tot Vrijheidsbezinning", mogelijk georganiseerd door het "Noorder Gewest van de Vrije Socialisten" (NGVS*) namens de FVS.

Bestond er aanvankelijk onder de jongeren weinig belangstelling voor groeperingen als de FVS, in de tweede helft van de zestiger jaren kwam hierin een opvallende verandering, althans ten gunste van het anarchistisch denken in het algemeen.

Op een in maart 1967 door Groningse studenten, onder het motto "Anarchisme een miskende stroming ?", georganiseerd congres kwamen verschillende inleiders onder meer tot de conclusie dat weliswaar het oude anarchisme geen herlevingskansen had, doch dat het neo-anarchisme, mits in positieve banen geleid, een zekere plaats en waardering zou kunnen krijgen. Toch profiteerde ook de FVS van deze nieuwe tendens : omstreeks eind 1969/ begin 1970 verscheen "Recht voor Allen" in een meer aantrekkelijke vorm en verklaarde de redactie dat er nu ook jongeren aan het blad meewerkten.

*)Overigens is de relatie tussen het NGVS en de FVS onduidelijk. Het NGVS is ontstaan als onderafdeling van de Rudolf Rocker-stichting, doch zijn ontwikkeling loopt parallel aan die van de FVS. Hoewel er geen organisatorische bindingen zijn, bestaan er zeker goede onderlinge contacten.

Ook de gehele opzet van het blad werd enigszins gewijzigd; de redactie bleek van mening dat het, om een werkelijk anarchistisch blad te zijn, als een open tribune moest fungeren. De lezers werden dan ook aangemoedigd zelf bijdragen te leveren. Voorwaarde voor plaatsing was slechts, dat in iedere bijdrage "het zoeken naar de mens centraal (moest) staan".

Het NGVS vertoonde een soortgelijke ontwikkeling. Op een in februari 1970 in Oosterwolde gehouden vergadering werd besloten dat het NGVS voortaan moest zijn : "een centrum van activiteiten, een trefpunt van anarchisten en socialisten - van radikaal progressieve ideeën".

Het bestuur van het NGVS trad af en de organisatorische taken werden overgenomen door een aantal werkgroepen, die op een algemene vergadering te nemen besluiten zouden moeten concretiseren en uitvoeren.

De ontwikkelingen binnen de FVS en het NGVS vonden een eerste hoogtepunt in een met Pinksteren te Appelscha gehouden congres. De vroegere pinksterlanddagen bleken hier een veel bredere grondslag te hebben gekregen, hetgeen onder meer duidelijk was uit het aantal deelnemers (+ 400) en de aanwezigheid van figuren als Ton R en Roel van D . Het congres eindigde weliswaar - vermoedelijk door een gebrek aan leiding - in een chaos, doch had wel tot resultaat dat het door velen doorgewaande anarchisme aansluiting verkreeg met de "buiten-parlementaire oppositie" in Nederland.

Intern bleef men met een aantal organisatorische problemen zitten. Met name de organisatiestructuur van de FVS bleek een belemmering voor een nieuwe aktiepraktijk.

Om deze - en andere moeilijkheden - op te lossen, is er gedurende de eerste week van augustus in Appelscha een discussie-week gehouden, waar behalve een nieuwe strategie inderdaad een nieuwe organisatiestructuur tot stand schijnt te zijn gekomen.

De verschillende groepen en leden van de FVS hebben hun naam gewijzigd in "LIGA VAN ANARCHISTIESE REBELLEN". Werd in het verleden het woord "anarchisten" vervangen door "socialisten"

omdat men bevreesd was dat het eerste een aantal potentiële leden zou afschrikken, thans wenste men dus - omgekeerd - elke mogelijk verwarring met "democratisch socialisme" en "autoritair socialisme" bij voorbaat uit te sluiten. De nieuwe "liga" is volkomen afgestemd op de praktijk. Ze bestaat nu uit een aantal aktiecentra, die te gelegener tijd als gangmakers moeten dienen voor allerlei soorten acties. De groepen zullen tevens informatie over plaatselijke akties aan de bevolking gaan doorgeven, ter correctie van "de informatie en sensatie in de commerciële pers". Het blad "Recht voor Allen" zal daarbij uiteraard een belangrijke functie vervullen.

Intussen heeft de nieuwe liga al met interne moeilijkheden te kampen, die zich hebben toegespitst rondom de functie van het gebouw op het kampeerterrein van de "Stichting tot Vrijheidsbezinning". In feite gaat het hier waarschijnlijk om een tegenstelling tussen oudere leden, die alle geloof in een uiteindelijke revolutie hebben opgegeven en een groep (jongere) activisten.

Begin september zou er aan deze moeilijkheden een vergadering gewijd worden.

ONTWIKKELINGEN BINNEN DE BOND VOOR DIENSTPLICHTIGEN

Inleiding

De aanvaarding van een nieuwe strategie op het in mei j.l. gehouden Congres heeft binnen de Bond voor Dienstplichtigen geleid tot discussies over organisatorische wijzigingen en nieuwe activiteiten.

Deze strategie, met als doel het leger ongeschikt te maken als instrument tot handhaving van het "kapitalistische systeem" en op langere termijn de huidige kapitalistische maatschappijstructuur te vervangen door een socialistisch systeem, is in eerste instantie gericht op "het kweken van solidariteit onder de soldaten".

Men is evenwel tot de conclusie gekomen, dat de oude organisatievorm van de BVD, primair ontworpen ter behartiging van de belangen van (politieke) dienstweigeraars en de propagering van protestdienst en sabotage, zich voor deze nieuwe praktijk minder goed leent.

Organisatie

Op "Kontaktmensenvergaderingen" is hierover herhaaldelijk - en heftig - gediscussieerd; de afdeling Zwolle kwam zelfs met een uitgewerkt voorstel dat, indien verwezenlijkt, de BVD tot een gedisciplineerde revolutionaire, op de klassenstrijd gerichte organisatie zou maken. Uiteindelijk kwam men echter tot de conclusie, dat "diskussiëren over de organisatie op dit moment geen enkele zin heeft, omdat de BVD-nieuwe stijl nog geen enkele aktiepraktijk heeft ontwikkeld en een realistische organisatie alleen opgebouwd kan worden op grond van wat in de praktijk nodig blijkt te zijn".

Besloten werd derhalve allereerst de resultaten van een "Landelijke Oirschot aktie" af te wachten en aan de hand hiervan te bezien welke fouten er kleven aan de huidige organisatie-structuur.

Activiteiten

Bedoelde aktie zou worden gevoerd rondom het proces - in hoger beroep - dat in augustus/september werd gevoerd tegen de redactie van het in de legerplaats Oirschot uitgegeven VVDM_blad "Luctor". Het zou de eerste landelijke aktie van de BVD na haar laatste congres moeten worden, doch hiervan is niets terechtgekomen, mede door een gebrek aan belangstelling en mankracht. In een later stadium werd er zelfs aan getwijfeld of de BVD eigenlijk wel in staat zou zijn een landelijke aktie te organiseren.

Op een kontaktmensenvergadering op 1 augustus 1970 bleken de aanwezigen van mening, dat de activiteiten van de BVD zich voorlopig moesten beperken tot :

1. Het populariseren van de protestdienst door middel van publikaties en akties;
2. Het winnen van leden in de kazernes;
3. Het bevorderen van plaatselijke akties om de onrust in en rond het leger in stand te houden.

Sabotage

In dit verband is het nuttig erop te wijzen, dat hier niet meer over sabotage gesproken wordt. Begin dit jaar is er door de BVD nogal wat propaganda gemaakt voor het plegen van (individuele) sabotage-daden, mede als gevolg van de toen veel publiciteit trekkende uitlatingen van Ruud K en de sabotage-nota van Roel van D .

Langzamerhand is men hierop echter teruggekomen, allereerst vanwege de gevaren, die het plegen van sabotage zowel voor de dader als voor andere militairen met zich mee brengt, voorts ook omdat individuele sabotage vrij zinloos wordt geacht. Ze zal "niet kunnen leiden tot het ontwikkelen van anti-kapitalistische solidariteit onder de soldaten" en "in doelmatigheid gelijk staan met het kapot slaan van textielmachines in het begin van de industriële revolutie". De werkelijke oorzaak van het militarisme, n.l. de kapitalistische maatschappijstructuur - zo wordt thans gezegd - zal door sabotagedaden niet worden aangetast.

De enige vorm van sabotage die wel zinvol wordt geacht, is die, welke het houden van bepaalde oefeningen (met name oefeningen gericht op het neerslaan van binnenlandse onlusten) zal weten te verhinderen, maar ook dan doen de genoemde bezwaren zich gelden.

Uitgaven

De uitgaven van de Bond voor Dienstplichtigen zijn eveneens aangepast aan de gewijzigde strategie.

Het Intern Bulletin is opgeheven, enerzijds omdat in de openhartige mededelingen een bron van informatie werd gezien voor de MID en ("zwarte") BVD en anderzijds omdat deze korte mededelingen inactieve leden kennelijk niet inspireerden tot acties.

De Passieffist is eveneens verdwenen.

Voor deze twee bladen is inmiddels het BVD-bulletin in de plaats gekomen. In dit blad worden (veelal achteraf) akties besproken en geanalyseerd en wordt achtergrondinformatie verschaft ten behoeve van activisten. Daarnaast is het blad bedoeld ter ondersteuning van de communicatie tussen de kontaktmensen en de afdelingen en moet het een theoretische ondergrond aan deze communicatie verlenen.

Tenslotte is kortgeleden het eerste nummer van de Soldatenkrant verschenen.

"Dit blad zal zich..... op het leger moeten richten.

De inhoud zal bij de direkte ervaringswereld van "hen die in dienst zijn" moeten aansluiten, zonder het kapitalisme te verdoezelen. Ze zal niet zozeer theoretisch zwaar moeten zijn, alswel eenvoudig te lezen en te begrijpen. Kortom : de soldatenkrant zal de socialistische agitatie moeten ondersteunen".

De brochure "Wat je weten moet als het vaderland roept" is eveneens gewijzigd in die zin, dat propaganda voor zaken als dienstweigering een ondergeschikte plaats inneemt en de nadruk wordt gelegd op protestdienst en het kweken van solidariteit.

Over de inhoud van een andere brochure, gewijd aan het begrip "protestdienst", is nog geen beslissing gevallen.

Een groep wil deze brochure vooral een "open" karakter geven en er zoveel mogelijk BVD-soldaten mee trachten te werven, terwijl de andere groep haar vooral wil gebruiken als scholingsmateriaal voor activisten en haar aldus ten dienste stellen van de kadervorming.

Varia

- De BVD kent in tegenstelling tot vroeger uitsluitend leden, alleen zij krijgen het BVD-bulletin toegezonden.
- De financiële positie van de BVD is zeer slecht.

- In oktober start een aktie onder het motto "Dienst vervuld ? Weiger dienst !". Het doel van deze aktie is de afgezwaaide en de buitengewoon dienstplichtigen te bewegen alsnog een beroep te doen op de wet GMD om zodoende enerzijds "ook onder deze mensen de discussie op gang te brengen" en anderzijds de militaire administratie overlast te bezorgen. De aktie wordt georganiseerd en gecoördineerd door de afdeling Utrecht van de "witte" BVD.

ONTWIKKELINGEN IN DE INTERNATIONALE COMMUNISTISCHE BEWEGING

De Sino-Sowjetverhouding is medio september althans op staatsniveau verder genormaliseerd door de officiële benoeming van Wasili TO tot de eerste Sowjetambassadeur in Peking sinds drie jaar.

Deze conservatieve partijsecretaris uit Leningrad, die tevens lid is van het centrale comité van de CPSU en van het presidium van de Opperste Sowjet, werd reeds eind juli door Oosteuropese diplomatieke bronnen voor deze post genoemd. Het lijkt overigens niet in de bedoeling te liggen de in oktober 1969 begonnen grensbesprekingen op ambassadeursniveau te brengen, nu op 15 augustus de Sowjetrussische plv. minister van Buitenlandse Zaken IL. in Peking is gearriveerd ter vervanging van Sowjetdelegatieleider KO, die anderhalve maand tevoren "wegens ziekte" huiswaarts was gekeerd. Als mogelijke ambassadeur van China in Moskou werd in juli in diplomatieke kringen in Moskou de Chinese plv. minister van Buitenlandse Zaken LIU genoemd, van wie bekend is dat hij tijdens de culturele revolutie aan kritiek heeft blootgestaan. Hoewel het Hongaarse blad Magyarorszag op 2 augustus deze benoeming als een vaststaand feit presenteerde, is er van Chinese zijde tot nu toe nog met geen woord op gezinspeeld. Toch ligt een ambassadeursbenoeming in de lijn der ontwikkeling, nu China na de storm van de culturele revolutie neiging vertoont weer een actieve rol in de internationale politiek te willen spelen.

Sinds 1969 heeft de Chinese leiding ambassadeurs uitgezonden naar een 25-tal landen, waarbij zij duidelijk selectief te werk is gegaan. Behalve naar een reeks ontwikkelingslanden in Afrika en Azië vertrokken de nieuwe ambassadeurs bij voorkeur naar die landen (waaronder een aantal Oosteuropese), waar de beste mogelijkheden liggen om de eigen belangen te verdedigen, juist ook tegenover de Sowjet-Unie. Ook zijn er sterke aanwijzingen dat er China veel aan gelegen is het lidmaatschap van de Verenigde Naties te bemachtigen, al is het uiterst twijfelachtig of het in ruil daarvoor "het andere China" van TSJANG KAI TSJEK als lid naast zich zou willen dulden.

In 1970 hervatte Peking ook de uitwisseling van delegaties met zowel communistische als Westerse en ontwikkelingslanden. Deze koerswijziging is waarschijnlijk niet in de laatste plaats te danken aan de "realist" TSJOE EN-IAI, die zich temidden van de chaos van de culturele revolutie steeds schijnt te hebben ingezet voor een zo spoedig mogelijke normalisering van zowel de buiten- als de binnenlandse politiek.

Een blijk van verdere interne stabilisering leverde het van 23 augustus tot 6 september onder persoonlijk voorzitterschap van MAO vergaderende CC-plenum van de CP-China, dat zich uitsprak voor het "te gelegener tijd" bijeenroepen van het reeds in zes jaar niet meer bijegekomen Nationale Volkscongres, het hoogste staatsorgaan. Waarnemers achten het aannemelijk dat het congres onder meer een opvolger zal aanwijzen voor de als "revisionistische renegaat" verguisde staatspresident
LI

De Sowjet Unie lijkt in haar buitenlandse politiek nog steeds uit te zijn op een zekere ontspanning niet alleen jegens China, maar ook ten aanzien van de crisis in het Midden Oosten en van de constellatie in Europa. Samen met haar bondgenoten is Moskou druk doende het in augustus met Bonn gesloten niet-aanvalsverdrag als "bewijs van goede wil" uit te buiten voor de realisering van het Sowjetconcept voor een Europees Veiligheidsstelsel. In september waren er weer tal van aanwijzingen dat de Sowjet-Unie naast haar diplomatieke offensief een weloverwogen propaganda-programma afwerkt om met inschakeling van loyale zusterpartijen, internationale frontorganisaties (met name de Wereld Vredes Raad) en beïnvloedingstechnieken de publieke opinie in West-Europa rijp te maken voor een Europese Veiligheidsconferentie naar Sowjetpatroon.

Zo soepel de Sowjetleiders zich in hun buitenlandse politiek opstellen, zo behoudend en autoritair tonen zij zich in hun binnenlands beleid. Een veeg teken in dit verband is de begin september bekend geworden heroprichting van het centrale ministerie van Justitie, dat in het destalinisatie-jaar 1956 haar bevoegdheden zag verdeeld over departementen in de constituerende Sowjetrepublieken zelf.

Het Kremlin schijnt thans ook vastbesloten zijn repressieve acties niet langer te beperken tot de dissidenten in de kwetsbare schrijvers- en kunstenaarswereld, maar uit te breiden tot de non-conformisten in kringen van wetenschap. Nadat de Sowjet- autoriteiten de in mei in een krankzinnigengesticht geplaatste dissidente geneticus MEI onder druk van massaal protest na vijf weken weer had moeten vrijlaten, hebben zij thans opnieuw een geleerde van wereldnaam, de fysicus PI in Leningrad onder arrest gesteld wegens het in bezit hebben van verboden literatuur.

Bovendien lanceerde Sowjetskaya Rossya een uitermate scherpe aanval tegen de geleerden in het wetenschappelijk élite-centrum Akademgorodok in Siberië, die zich in hun "exclusieve mikroklimaat" zouden isoleren van de Sowjetrealiteit en zich zouden openstellen voor de anti-Sowjetpropaganda van hun talrijke buitenlandse contacten. Op 7 september begon in Moskou een proces tegen de 45-jarige MA, die in Akademgorodok voorzitter was van één der niet door de partij gecontroleerde literaire clubs, waarvan Sowjetskaya Rossya schreef dat zij "onder leiding staan van mensen, die geen zuiver ideologische standpunt innemen".

Hongarije onderscheidt zich in haar binnenlandse politiek opvallend van de Sowjet-Unie en kan dan ook met recht het meest "liberale" Oostblokland genoemd worden sinds het Tsjechoslowaakse democratiseringsexperiment in 1968 op zo dramatische wijze werd afgebroken. Anders dan hun ongelukkige Praagse ex-collegae gaan de Hongaarse leiders in hun hervormingsactiviteit uiterst omzichtig te werk en hoeden zij zich voor elke handeling, die Moskou tot ingrijpen zou kunnen verlokken.

Een specimen van deze evenwichtige bedachtzaamheid zijn de Richtlijnen, die het Hongaarse centrale partijcomité op 16 juli vaststelde voor het 10e partijcongres in november a.s.

Enerzijds waarschuwen deze thesen ervoor de marxistisch-leninistische theorie te beschouwen als een "dogma" of een "voltooid stelsel", anderzijds wijzen zij elke "pluralisering" van de ideologie van de hand evenals "iedere poging tot revisionistische misvorming".

In een commentaar verduidelijkte het partijdagblad Nepsabadsag op 20 augustus dat het voorbeeld van de Sowjet-Unie weliswaar een "belangrijke en onmisbare steun is", maar toch "niet voldoende om uitsluitend daarop te steunen". Het blad erkende het bestaan van "negatieve tendenzen" in Hongarije en de noodzaak daartegen op te treden, maar het bestreed de opvatting van "sommige mensen, die alle problemen door administratieve (lees : straf-) maatregelen willen oplossen".

In zijn septembernummer gaf het theoretisch partijorgaan Partelet een nieuw bewijs van de hervormingsgezindheid van de Hongaarse leiders door enkele interessante details bekend te maken van de op het komende congres in te dienen amendementen op de partijstatuten. Een van de belangrijkste noviteiten is de alle partijorganisaties geboden mogelijkheid het ontslag van leidinggevende functionarissen te eisen en daarover niet publiek maar in het geheim te stemmen. Bovendien zal bij personeelsmutaties niet langer een tweederde, maar reeds een enkelvoudige meerderheid beslissend zijn. Voortaan zullen de hogere partijorganen verantwoording moeten afleggen, wanneer zij besluiten van lagere organen willen "wijzigen of afwijzen". Tegen orthodox, o.a. bij de CPSU en SED vigerend gebruik in wordt niet alleen de mogelijkheid erkend van opheffing van het partijlidmaatschap door royement of overlijden, maar ook door vrijwillige uit-treding op schriftelijk verzoek, terwijl anderzijds tegen royement protest kan worden aangetekend.

Joegoslavië, zonder twijfel het meest geliberaliseerde, maar dan ook "niet-gebonden" "socialistische" land, begint ernstige nadelen te ondervinden van het nu 20 jaar functionerende "zelfbestuurssysteem". De krachtens dit stelsel doorgevoerde democratiserings- en decentralisatiemaatregelen leveren namelijk steeds meer desintegrerende nevenverschijnselen op, die des te gevaarlijker zijn omdat er van Sowjetzijde bewust op wordt ingespeeld.

Nog op 17 september gaf de partijleiding van Kroatië op niet mis te verstane wijze te kennen, dat zij zich niet langer wenst te laten "uitzuigen" door de centrale economische machtsconcentraties in de federale hoofdstad Belgrado.

De soms bijna aan separatisme grenzende autonome opstelling van enige deelrepublieken lijkt een wezenlijke bedreiging in te houden voor de eenheid van de multinationale federatie Joegoslavië, vooral in geval de bindende persoonlijkheid van de thans 78-jarige president TITO van het politieke toneel komt weg te vallen. Om dit gevaar op partijniveau te bezweren introduceerde TITO reeds op het 9e Liga-congres in maart 1969 geheel onverwacht de oprichting van een krachtig centraal partijorgaan, het zgn. Executief Comité, dat in principe wordt samengesteld uit de partijvoorzitters en -secretarissen van de zes constituerende republieken en de twee "autonome provincies".

Even opzienbarend en evenzeer in conflict met het zelfbestuursprincipe was op 21 september in Zagreb TITO's aankondiging van de vervanging van zijn functie van staatspresident door een "collectief presidium", waarin alle deelrepublieken en socio-politieke organisaties zullen zijn vertegenwoordigd. Dit hoogste, collegiale staatsorgaan, dat qua samenstelling boven alle groepsbelangen dient te staan, zal uitgebreide bevoegdheden moeten krijgen en in bepaalde gevallen zelfs beslissingen mogen nemen buiten het parlement om. Deze staatkundige reorganisatie is nog niet nader uitgewerkt en zal in de komende tijd ter publieke discussie worden gesteld, maar zij is volgens TITO in elk geval "noodzakelijk omdat Joegoslavië er vandaag meer dan ooit behoefte aan heeft verenigd te worden".

Negen CP-en uit Europese kapitalistische landen zijn op 21 september in Londen bijeengewees om zich te beraden over "problemen die voortvloeien uit de ontwikkeling van multinationale ondernemingen".

De deelnemende partijen, te weten die van West-Duitsland, Cyprus, Spanje, Frankrijk, Engeland, Griekenland, Ierland, Italië en Nederland, spraken zich uit over een van 11-13 januari te Londen te houden conferentie van CP-en uit Europese kapitalistische landen, waarop de kwestie van de multinationale ondernemingen en de met het oog daarop door de arbeidersklasse te voeren strijd ter sprake moeten komen.